

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับและความคิดเห็นของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครต่อรายการ IE Metropolis รายการ iT eleven และรายการ Beyond tomorrow” เป็นการศึกษาวิจัยโดยเน้นศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับชมและความคิดเห็นของผู้ชมเป็นหลัก ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

1. ทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร (Selective Exposure Theory)
2. ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Communication Technology Determinism Theory)
3. แนวคิดเรื่องจิตวิทยาวัยรุ่น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร (Selective Exposure Theory)

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาให้ความสนใจในตัวผู้รับสาร (Audience) กล่าวคือ ผู้รับสารเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น (Active) ในการเลือกรับข่าวสารด้วยตนเอง การเลือกเปิดรับชมรายการ IE Metropolis รายการ iT eleven และรายการ Beyond tomorrow ของเยาวชน อาจแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงหยิบยกทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสารเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้

โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper)¹ ได้กล่าวว่า ในการรับข่าวสารต่าง ๆ ผู้รับสารจะมีกระบวนการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งกระบวนการในการเลือกรับข่าวสารนั้นเรียกว่า “กระบวนการเลือกสรร” (Selective Process) กระบวนการเลือกสรรเปรียบเสมือนเครื่องกรอง (Filters) การรับรู้ข่าวสารของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

¹Joseph T. Klapper, The Effect of Mass Communication (New York: The Free Press, 1960), pp.19-23.

1. การเลือกปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) เป็นแนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจ หรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งสารแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่มีอยู่ด้วยกันหลายแห่ง โดยทั่วไปผู้รับสารมักเลือกเปิดรับข่าวสารที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความเชื่อทัศนคติ ความสนใจ และสิ่งที่สนับสนุนความคิดเดิมของตน

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นต่อมา เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้วผู้รับสารจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความหมายตามความเข้าใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง ตามแรงจูงใจของตนเอง และตามสภาวะของร่างกายหรืออารมณ์ เป็นต้น

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะสารที่มีเนื้อหาตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง การเลือกจดจำนี้เปรียบเสมือนเครื่องกรองขั้นสุดท้ายที่มีผลต่อการส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งในบางครั้งผู้รับสารก็จะลืมเนื้อหาของสารในส่วนที่ไม่ตรงกับควมสนใจของตนเอง

นอกจากนี้เดอ เฟลอร์² (De Fleur) ได้สรุปเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) เอาไว้ว่า อย่างไรก็ตามมนุษย์เรานอกจากจะเลือกเปิดรับสารแล้วยังมีการแสวงหาข่าวสาร (Information Seeking) เพื่อสนองความต้องการของตนเอง เพราะทุกคนมีธรรมชาติที่จะเปิดรับข่าวสารตลอดเวลาเพียงแต่จะเปิดรับสื่อใด อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้ที่จะเป็นตัวกำหนด

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล มีแนวคิดว่าคนเราแต่ละคนมีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมาก ในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมือนกันซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับสติปัญญา ความคิด ทัศนคติ ตลอดจนกระบวนการของการรับรู้ การเรียนรู้ และการจูงใจ

2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเรามักยึดติดกับกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใด ๆ

²De Fleur, Theories of Mass Communication (New York: David Makay, 1966)

อ้างถึงใน ขวัญเรือน กิติวัฒน์, เอกสารการสอนเรื่องพลศาสตร์ของการสื่อสาร, หน่วยที่ 2

(นทพฐี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531), น. 23 - 26

ก็ตาม นั่นคือมักจะคล้อยตามกลุ่มในแง่ความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบสื่อสาร เชื่อว่าลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้ายของการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสาร รวมถึงการตอบสนองต่อเนื้อหาดังกล่าวไม่แตกต่างกันด้วย

นอกจากนั้นแรงผลักดันที่ทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเลือกรับสื่อ นั้น เมอร์ริล และโลเวนสไตน์ (Merrill and Ralph L. Lowenstein)³ ได้สรุปไว้ว่า เกิดจากปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. ความเหงา เพราะมนุษย์ต้องการเพื่อน ไม่สามารถอยู่ตามลำพัง ต้องหันมาสื่อสารกับผู้อื่น และแท้จริงคนบางส่วนพอใจที่จะอยู่กับสื่อมากกว่าที่จะอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำในบางครั้ง

2. ความอยากรู้อยากเห็น เพราะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการการอยากรู้อยากเห็นของตน ไม่ว่าจะสิ่งที่ยากรู้นั้นจะมีผลกระทบต่อตนเองหรือไม่ก็ตาม

3. ประโยชน์ใช้สอย มนุษย์เป็นผู้ที่เห็นแก่ตัว จะแสวงหาการเลือกรับรู้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง ทั้งในแง่การเสริมบารมี การช่วยให้สะดวกสบาย หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิง โดยจะเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least Effort) และได้ผลประโยชน์ตอบแทนที่ดีที่สุด (Promise or Reward) ข่าวสารเหล่านี้ไม่ว่าจะทำให้คุณค่าในทางปฏิบัติหรือแม้แต่ความคิดก็มาสรรหาได้จากสื่อมวลชน

4. ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนทั่วไป ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ คือ ผู้รับสารแต่ละคนจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อ ที่จะสนองความต้องการและทำให้ตนเกิดความพึงพอใจ ความกลัว ความหวัง ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้สื่อ

จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความเหงา ความอยากรู้อยากเห็น และการแสวงหาผลประโยชน์ ความกลัว และความหวัง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเปิดรับและการเลือกเปิดรับสื่อ ลักษณะดังกล่าวจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้รับสาร เช่น เพศ อายุ การศึกษาและรายได้ เป็นต้น

³ปัทมา คงบุญ, “การเปิดรับ ทศนคติ และความต้องการของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการกรองสถานการณ์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น.15.

วิลเบอร์ แชมม (Wilber Schramm)⁴ ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสาร ดังนี้

1. ประสบการณ์ ผู้รับสารย่อมมีประสบการณ์เกี่ยวกับข่าวสารแตกต่างกันไป ประสบการณ์จึงเป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารที่เคยเห็นแตกต่างกัน

2. กระประเมินสารประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารที่ต้องการเพื่อตอบสนองจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารจึงช่วยให้ผู้รับสารได้เรียนรู้ข่าวสารอย่างหนึ่งมีประโยชน์แตกต่างจากอีกอย่างหนึ่งด้วย จึงก่อให้เกิดพัฒนาการและปรับปรุงอุปนิสัย และรูปแบบการแสวงหาข่าวสาร

3. ภูมิหลังที่แตกต่างกัน เนื่องจากเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มักจะสนใจสิ่งที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน รวมทั้งสนใจในความแตกต่างหรือความเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ขณะนั้นไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุสิ่งของ หรือเรื่องราวต่าง ๆ

4. การศึกษาและสถานการณ์ทางสังคม เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ขึ้นในตัวบุคคลและตัวชี้พฤติกรรมการสื่อสารของผู้รับสาร ทั้งพฤติกรรมในการเลือกรับสื่อและเลือกเนื้อหาของข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาจะมีส่วนช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการอ่านและกระหายที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขึ้น

5. ความสามารถในการรับสาร ทั้งสภาพร่างกายและจิตใจของคน จะมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการรับข่าวสารของบุคคล โดยสภาพร่างกายในที่นี้ หมายถึงสภาพร่างกายที่สมบูรณ์ ผู้รับสารที่มีอวัยวะของร่างกายที่ครบถ้วน จะมีความสามารถในการเปิดรับสารได้ดีกว่าของอีกหนึ่งที่ไม่ครบถ้วน การเปลี่ยนแปลงทางอายุที่สูงขึ้น ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา รวมทั้งการเจริญเติบโตทางความคิดย่อมมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวกและทางลบต่อแนวโน้มจิตใจ

6. บุคลิกภาพ บุคลิกภาพของผู้รับสารแต่ละคนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวใจ และพฤติกรรมของผู้รับสารอีกต่อหนึ่ง ทำนองเดียวกันองค์ประกอบในเรื่องความสามารถของบุคคล มีหลักฐานการวิจัยที่แสดงว่า ความนับถือตนเอง (Self Esteem) และความวิตกกังวล (Anxiety) ของบุคคลล้วนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลทางสังคม กล่าวคือ ผู้ที่มีความวิตกกังวลหรือตื่นเต้นมักได้รับอิทธิพล

⁴วิศัลยา สว่างเจริญ, “พฤติกรรมกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการเก็บตกจากเนชั่นทางสถานีโทรทัศน์เนชั่นแซนด์,” (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น. 14 – 16.

ทางสังคมได้ง่าย และมีแนวโน้มที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับค้นหาเพื่อที่จะได้หลีกเลี่ยงอิทธิพลจากสังคมนั่นเอง

7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารแต่ละคน เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายในข่าวสารของผู้รับ ถ้าผู้รับสารมีอารมณ์ปกติ มีความพร้อม มุ่งมั่น และมีสมาธิต่อข่าวนั้น สมฤทธิ์ผลทางการสื่อสารจะมียิ่งกว่าผู้รับสารที่ไม่มีอารมณ์ร่วมกับข่าวสารนั้น นอกจากนี้เราจะสังเกตเห็นได้ว่า อารมณ์ของผู้รับสารนั้น สามารถพิจารณาได้ทั้งความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้รับสารในขณะนั้นเอง และความรู้สึกหรือเท่าที่มีอยู่ก่อนแล้วเกี่ยวกับข่าวสารนั้นด้วย

8. ทัศนคติ เป็นตัวแปรที่อยู่ระหว่างการรับและการตอบสนองต่อข่าวสารหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ด้วยการแสดงออกทางพฤติกรรม ของผู้รับที่มีต่อข่าวสารแต่ละประเภทที่พบ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นคุณสมบัติหรือท่าทีที่ผู้รับแต่ละคนมีอยู่ก่อนที่จะรับข่าวสารอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งโดยปกติ ทัศนคติของผู้รับเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงไป การส่งข่าวสารหรือการโน้มน้าวของผู้ส่งสารจะแตกต่างกันออกไป ในทำนองเดียวกัน การตอบสนองของผู้รับสารจะเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งเร้าหรือข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

ในงานวิจัยของ แม็คลloyd (MeLeod)⁵ ได้ระบุว่า ตัวชี้วัด (Index) ที่ใช้ในการวัดพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ (Media Exposure) มี 2 ชนิด คือ

1. วัดจากเวลาที่ใช้กับสื่อ
2. วัดจากความถี่ของการใช้สื่อ

แม็คลloyd กล่าวว่า การวัดในเรื่องเวลาที่ใช้กับสื่อมีข้อเสียตรงที่ ค่าตอบขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความสนใจของผู้ฟัง เวลาว่าง และการมีสื่อใกล้ตัว ด้วยเหตุนี้คำตอบที่วัดได้จากเวลาที่ใช้สื่อจึงไม่สามารถแปลความหมายได้ในทางจิตวิทยาและมักจะให้เหตุผลที่ไม่ชัดเจนเมื่อนำไปเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนในเรื่องนี้จึงได้มีการวัดตัวแปรในการเปิดรับสื่อโดยใช้ความถี่ของการใช้สื่อเฉพาะอย่างเจาะจงเนื้อหา เช่น วัดความถี่ของการอ่านหนังสือพิมพ์ในหน้าการศึกษา วัดความถี่ของการเปิดรับฟังรายการวิทยุ เป็นต้น

⁵จรรุวรรณ กิตตินราภรณ์, “พฤติกรรมการเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต “เว็ลด์ ไรด์ เว็บ” (World Wide Web : WWW) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม,” (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 24.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการเลือกสรรการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้นมีตัวแปรและองค์ประกอบต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการที่ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับหรือไม่เปิดรับจากสื่อมวลชน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การที่ผู้รับสารต้องการที่จะแสวงหาข่าวสารต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองมากน้อยเพียงใด

กล่าวโดยสรุป การแสวงหาข่าวสารหรือการเลือกรับข่าวสารนั้น นอกจากเพื่อสนับสนุนทัศนคติหรือความคิดและความเข้าใจที่มีอยู่เดิมแล้ว ยังเป็นการแสวงหาเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ทางอื่น ๆ เช่น เพื่อตอบสนองความพึงพอใจ หรือให้มีความรู้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ รวมทั้งเพื่อสนองความสนใจส่วนบุคคล และเพื่อความบันเทิงด้วย

จากทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร พบว่า ผู้รับสารจะเลือกรับสารและแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันไปตามความต้องการของตน ดังนั้น ผู้วิจัย จึงได้นำทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารมาเป็นกรอบในการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชมโทรทัศน์และการเปิดรับชมรายการ IE Metropolis รายการ IT eleven และรายการ Beyond tomorrow ของเยาวชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Communication Technology Determinism Theory)

การศึกษาตามหลักของทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดนั้น D. McQuail⁶ ได้ประมวลคุณลักษณะเด่น ๆ ของแนวคิดของกลุ่มทฤษฎีนี้เอาไว้ดังนี้

- เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นพื้นฐานของทุกสังคม
- เทคโนโลยีแต่ละชนิดก็จะเหมาะสมกับรูปแบบโครงสร้างสังคมแต่ละอย่าง
- ขั้นตอนของการผลิต และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารจะเป็นตัวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการสื่อสารในแต่ละครั้ง จะทำให้เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมตามมาเสมอ

นอกจากนี้ Mc Luhan ได้ให้แนวคิดพื้นฐาน ต่อเทคโนโลยีสื่อสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของมนุษย์ว่า สื่อทุกชนิด (Media) คือการขยายประสบการณ์ด้านผัสสะของมนุษย์ (Extension of Experience) เริ่มตั้งแต่จดหมายที่ทำให้เราสามารถพูดคุยกับคนที่อยู่ห่างไกลในรูปแบบสื่ออักษร จนกระทั่งมาเป็นโทรศัพท์ที่ทำให้พูดคุยได้ในรูปแบบเสียง โทรศัพท์ทำให้มองเห็น

⁶ ภาณุจนา แก้วเทพ, สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), น. 153 – 164.

ไดยิน และเกือบจะสัมผัสกับเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัว Mc Luhan กล่าวว่าโดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ขยายประสบการณ์ของมนุษย์ออกไปอย่างมากมาย จนราวกับว่าทำให้คนจำนวนมากสามารถที่จะรู้เรื่องที่ไหนก็ได้ (Space) ภายในเวลาที่รวดเร็วยิ่ง (Time) การเกิดขึ้นของการถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียม ทำให้คนที่อยู่ห่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาจริง (Real Time) อย่างแทบไม่น่าเชื่อ พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ทำให้อุปสรรคด้านระยะทางและกาลเวลากลายเป็นเรื่องที่ไร้ความหมาย เพราะไม่อาจปิดกั้นประสบการณ์ของมนุษย์ได้อีกต่อไปแล้ว

E. Rogers มีความคิดพื้นฐานว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร บวกผสมกับปัจจัยอื่นๆ จะร่วมกันเป็นสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม กล่าวคือ Rogers เห็นว่าเทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญอย่างยิ่งของการเปลี่ยนแปลงสังคม แต่ทว่าปัจจัยตัวนี้ก็ต้องทำงานรวมไปกับปัจจัยตัวอื่น ๆ

Rogers ได้ศึกษาคุณลักษณะของสื่อแบบใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันและได้ชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะสำคัญ ๆ ของสื่อแบบใหม่ที่จะมีผลต่อเนื่องไปถึงการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงสังคมนั้นมีอยู่ 3 ประการคือ

- ลักษณะ interactivity ของสื่อ แต่เดิมนั้น คุณสมบัติที่จะตอบโต้การสื่อสารระหว่าง 2 ฝ่ายนั้น จะมีอยู่แต่เฉพาะในการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเผชิญหน้าเท่านั้น (Face to Face Communication) หากเริ่มมีการใช้สื่อกลางแบบใดเข้ามาเกี่ยวข้อง ลักษณะ"ตอบโต้อย่างฉับพลันทันที" จะสูญหายไป แต่ในสื่อสมัยใหม่ เช่น การใช้ E-mail Computer-Conference จะสามารถสร้างเงื่อนไขให้เกิดการตอบโต้ได้อย่างฉับพลันทันที อันจะทำให้มิติด้านกาลและเทศะของการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

- ลักษณะ Individualize / Demassified แต่เดิมนั้น รูปแบบการสื่อสารแบบสื่อมวลชน จะสร้างกลุ่มผู้รับสารแบบเป็น "มวลชน" (Massified) ขึ้นมา ทุกคนจะดูรายการทุกอย่างเหมือนกัน ๆ กันในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ยิ่งนับวันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารจะทำให้ผู้ใช้สารสามารถเลือกใช้ตามกาลและเทศะที่ตนเองต้องการได้มากขึ้น ตัวอย่างง่าย ๆ ก็เช่น เครื่องออดิโอวิดีโอเทป การดูรายการเคเบิลทีวีแบบเสียเงินที่เลือกรายการดูได้เอง (Pay Per View) แม้แต่ระบบการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบที่ผู้เรียนเลือกเรียนด้วยตัวเองในเวลาใดก็ได้ ณ สถานที่ไหนก็ได้ เป็นต้น

- ลักษณะ Asynchronous Nature of New Communication คุณลักษณะประการหนึ่งของสื่อแบบใหม่ คือ สามารถจะแบ่งแยกกันเป็นส่วน ๆ ได้ (Synchronizes) โดยไม่มาเป็น

กลุ่มก้อนเดียว ตัวอย่างเช่นลักษณะการให้ข่าวสารจะไม่มาเป็นข่าวที่ต่อเนื่องกันยาวๆ ทีเดียว แต่จะมาแบบแยกเป็นส่วน ๆ เช่น ข่าวสั้นทุกชั่วโมง โดยที่ผู้รับสารจะต้องมาประกอบเอาเอง ลักษณะ Hardware ของคอมพิวเตอร์ก็เช่นเดียวกัน สามารถจะแยกซื้อเป็นส่วน ๆ แล้วค่อย ๆ มาประกอบมาเพิ่มเติมภายหลังได้ นอกจากนี้ยังหมายความถึงศักยภาพของสื่อที่สามารถจะเก็บรักษาข่าวสารข้อมูลเอาไว้ได้ด้วย และวิธีการเก็บข่าวสารก็ยังสามารถแยกไว้ในที่ต่าง ๆ ได้ด้วย

Rogers กล่าวเสริมว่า ลักษณะทั้ง 3 ประการนี้จะมีความหมายที่เปลี่ยนไปในสังคมที่เรียกว่าสังคมข่าวสาร ซึ่งมีคุณสมบัติที่เด่นๆ อยู่ 2 ประการ คือ

1. กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสินค้าประเภท “บริการ” จะมีความสำคัญมากกว่า กิจกรรมการผลิต เพราะฉะนั้น ในการขายอุปกรณ์เครื่องมือการสื่อสารสมัยใหม่ เพียงการขายตัวสินค้าที่เป็นอุปกรณ์ ยังไม่สำคัญเท่ากับบริการต่าง ๆ ที่จะทำให้อุปกรณ์ขายแล้ว

2. ในสังคมเช่นนี้ ข่าวสารจะกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าแทนเงินทุนและเครื่องจักร ดังเช่นสมัยก่อน เพราะฉะนั้น บุคลากรที่ทำงานกับข่าวสารหรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับข่าวสารก็จะกลายเป็นส่วนเสี้ยวที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจของสังคม

จากการที่ในปัจจุบันเทคโนโลยีสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งมีผลต่อประสบการณ์ของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัย จึงได้นำทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดมาเป็นกรอบในการศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จากการเปิดรับชมโทรทัศน์และการเปิดรับชมรายการ IE Metropolis รายการ iT eleven และรายการ Beyond tomorrow

แนวคิดเรื่องจิตวิทยาวัยรุ่น

ความหมายของวัยรุ่น

วัยรุ่น (Adolescence) หมายถึง วัยที่เชื่อมระหว่างการเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่ อันเป็นระยะที่ต้องปรับพฤติกรรมวัยเด็กสู่พฤติกรรมแบบผู้ใหญ่ที่สังคมนั้นยอมรับ เด็กวัยรุ่นจึงไม่ใช่เป็นเพียงการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย แต่หมายถึงการเจริญเติบโตทางสังคมซึ่งอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมของแต่ละที่⁷

⁷พรพิมล เจียมนาครินทร์, พัฒนาการวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ต้นอ่อน แกรมมี จำกัด, 2539), น. 34.

วัยรุ่น หรือ Adolescence มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า Adolescere หมายถึงการก้าวไปสู่วุฒิภาวะ (to grow into maturity) การที่ได้ก็จะบรรลุถึงขั้นการมีวุฒิภาวะนั้นจำเป็นต้องมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไปพร้อม ๆ กันด้วย

การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น

วัยรุ่นสามารถแบ่งช่วงพัฒนาการได้เป็น 3 ตอน คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) เด็กผู้หญิงจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นก่อนเด็กชาย โดยจะเข้าสู่ช่วงอายุวัยรุ่นตอนต้น ระหว่าง 13 – 15 ปี และเด็กชายจะอยู่ในช่วงระหว่าง 15 – 17 ปี เป็นช่วงที่ร่างกายทั้งเด็กหญิงและเด็กชายมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมบูรณ์ขึ้นมาก

2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี และเด็กชายจะมีอายุระหว่าง 17 – 19 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายลดน้อยลง แต่จะเพิ่มทางด้านเจตคติและความรู้สึกนึกคิด ในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป มีลักษณะบุคลิกภาพภายนอกที่ดึงดูดความสนใจเพศตรงข้ามมากขึ้น เช่น โบหน้าอิมเอิบ ดวงตาเป็นประกาย ผมดำ นุ่มสลวย มีลักษณะของความเป็นผู้หญิงและความเป็นผู้ชายเด่นชัด

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 18 – 20 ปี และเด็กชายจะมีอายุระหว่าง 19 – 21 ปี เป็นระยะที่พัฒนาการต่าง ๆ เข้าสู่วุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ พัฒนาการด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิด และสติปัญญาจะเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ เด็กวัยนี้มีความพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม พยายามหัดคิด และตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยตัวเอง มีความกระตือรือร้นที่จะแสดงให้เห็นว่าตัวเองไม่ใช่เด็กอีกต่อไป มีความต้องการในการสร้างความประทับใจในเรื่องราวต่าง ๆ และพิสูจน์ให้เห็นความสามารถว่าตนทำได้ และต้องการสิทธิเท่าเทียมกับผู้ใหญ่

รูปแบบพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่น

รูปแบบพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลาย ๆ แบบ สามารถคิดอย่างมีระบบและมีเหตุผล รู้จักการสร้างสมมติฐานหลาย ๆ แบบ เพื่อหาข้อสรุปที่ดี มีความพยายามในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากเด็กวัยรุ่นชอบฝึกสมองและเรียนรู้ที่จะขจัดปัญหาของตนเองโดยเสนอความคิดต่าง ๆ และให้ข้อสรุปที่มีเหตุผล

2. มีความสามารถในการเข้าใจสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความคิดรวบยอดได้ สามารถตัดสินความถูกต้องของเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ตามสถานการณ์และการเรียนรู้

3. เด็กวัยรุ่นมีความสามารถในการจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่มักไม่ใช้ให้เป็นประโยชน์ในเรื่องการเรียน การจำของเด็กมักจะแม่นยำเฉพาะในเรื่องที่พวกเขาสนใจ

4. มีความคิดกว้างไกล มีความสนใจ อยากรู้อยากเห็นสิ่งใหม่ ๆ แต่จะไม่ใช้ความคิดลึกซึ้งกับสิ่งใด เบื่อความซ้ำซากจำเจ ไม่ชอบการย่ำคิดย่ำทำ ชอบการเปลี่ยนแปลงและการแสวงหาความแปลกใหม่ วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่คิดค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองที่ได้จากการเลือกเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การไว้ทรงผมที่แปลก ๆ เด็กจะชอบการท่องเที่ยวในที่ต่าง ๆ เพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ แสวงหาวิธีการตื่นเต้นด้วยวิธีการต่าง ๆ

5. มีจินตนาการกว้างขวาง (Imagination) มีความคิดฝันมากมาย เป็นช่วงวัยที่มีความคิดสร้างสรรค์งานกวีนิพนธ์ การแต่งคำประพันธ์ที่แสดงอารมณ์และจากความรู้สึกนึกคิดของตนโดยที่บางครั้งตนเองอาจไม่เคยประสบกับเหตุการณ์นั้นเลยก็ได้ มีความสามารถคิดสร้างฝันสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายกว่าวัยอื่น

6. มีความเชื่อมั่นในสิ่งต่าง ๆ อย่างรุนแรง เด็กวัยรุ่นจะมีเหตุผลในการเชื่อหรือไม่เชื่อเป็นของตนเอง และจะพยายามพิสูจน์ให้เห็นว่าความเชื่อของตนไม่ใช่เรื่องเหลวไหล มีความต้องการให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตามความเห็นของตน แสดงความรู้สึกรูปแบบเปิดเผยตรงไปตรงมา ทั้งด้านความรู้สึกพอใจและไม่พอใจ อย่างไรก็ตามหากความคิดของเด็กได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ก็ยิ่งเพิ่มความมั่นใจขึ้น

7. มีความสนใจในตนเอง โดยเฉพาะในระยะวัยรุ่นตอนปลายเด็กจะมีความพยายามในการขัดเกลาพฤติกรรมและการปรับตัวให้ดีขึ้น มีความเข้าใจในสังคมและบุคคลในสังคมมากขึ้น

8. สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองและมีความคิดที่จะพึ่งตนเองมากขึ้น เด็กวัยรุ่นจะมีประสบการณ์ด้วยตนเอง มีการวางโครงการเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่พึ่งพาผู้ใหญ่

ความสนใจของวัยรุ่น

ความสนใจของวัยรุ่นแต่ละคนขึ้นอยู่กับเพศ สติปัญญา สภาพแวดล้อม โอกาสในการเรียนรู้ กลุ่มเพื่อน ครอบครัว และปัจจัยอื่น ๆ โดยทั่ว ๆ ไปอาจสรุปได้ว่า วัยรุ่นมีความสนใจในด้าน

ต่าง ๆ ดังนี้⁸

1. ความสนใจในสุขภาพ ได้แก่ การกิน การนอน การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ
2. ความสนใจในเรื่องเพศ สนใจการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนต่างเพศ
3. ความสนใจในการอาชีพ เพื่อวางแผนอาชีพในอนาคต
4. ความสนใจในกิจกรรมนันทนาการ เช่น เกมกีฬา อ่านหนังสือ ดูภาพยนตร์ ฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์ เป็นต้น
5. ความสนใจในการค้นคว้าและสร้างจินตนาการ เช่น สนใจในการประดิษฐ์ การคิดค้นทางวิทยาศาสตร์ การเขียนภาพ การแต่งบทประพันธ์ เป็นต้น
6. ความสนใจในการสร้างนิสัยการเรียนที่ดี
7. ความสนใจในเรื่องคุณสมบัติส่วนตัว เช่น สนใจเรื่องบุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตาของตนเอง ความสะอาดเรียบร้อย การวางท่าทาง การสนทนากับเพื่อนฝูง
8. ความสนใจในเรื่องปรัชญาชีวิต เด็กเริ่มคิดถึงหลักศีลธรรมจรรยา จะทำอะไรมีกฎเกณฑ์ มีหลักศีลธรรมจรรยา เด็กมักมีอุดมคติหรือสุภาพบุรุษประจำตัว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรม การเปิดรับชมและความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อรายการ IE Metropolis รายการ iT eleven รายการ Beyond tomorrow นี้ผู้วิจัยได้จำกัดกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งถือเป็นวัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมีพัฒนาการด้านความสนใจในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาวัยรุ่นมาประกอบการวิจัยเพื่อเป็นการวิเคราะห์และเชื่อมโยงเข้ากับงานวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับ และความคิดเห็นของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อรายการ IE Metropolis รายการ iT eleven และรายการ Beyond tomorrow นอกจากจะใช้ทฤษฎีและแนวคิด ดังกล่าวข้างต้นสำหรับสร้างกรอบความคิดและอธิบายปรากฏการณ์ตามผลการศึกษาแล้ว ผู้ศึกษายังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

⁸จันทมาศ ชื่นบุญ และศิริพันธ์ เพชรทองคำ, จิตวิทยาวัยรุ่นและการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), น. 52 – 53.

ชัชศรีณย์ เตชะวิเชียร⁹ ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการ Mega Clever ฉลาดสุดสุด ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี” ในปีพ.ศ. 2550 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ผลการศึกษพบว่า พฤติกรรมในการรับชมรายการของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีความถี่ในการรับชม คือ ดูบ้าง (2 ครั้งต่อเดือน) และรับชมรายการในวันพฤหัสบดี เวลา 20.30 – 21.30 น. มากกว่า วันอาทิตย์ เวลา 12.00 – 13.00 น.

สุจิตรา พันธวงษ์¹⁰ ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับและความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อรายการโทรทัศน์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ” ในปี พ.ศ.2548 เป็นการสำรวจวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ชมรายการโทรทัศน์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย ช่วงอายุ 19 ปี โดยการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาทั้งหมด สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ทางด้านเทคโนโลยี พบว่ากลุ่มผู้ชมโดยส่วนใหญ่ใช้เวลาชมรายการโทรทัศน์ในแต่ละวันประมาณ 3-4 ชั่วโมง ซึ่งช่วงเวลาที่ผู้ชมรับชมรายการโทรทัศน์มากที่สุด คือช่วงเวลา 18.01 – 21.00 น. ในด้านการนำความรู้ที่ได้รับจากรายการโทรทัศน์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ เช่น การได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ทราบข้อมูลไอทีที่สามารถนำไปสนทนากับเพื่อนหรืออธิบายผู้อื่นได้ ได้รับความรู้เกี่ยวกับไอทีที่เพิ่มมากขึ้นสามารถนำไปใช้ได้ และได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารไอทีที่ทันสมัยระดับความรู้ ความคิดเห็นต่อรายการโทรทัศน์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มผู้ชมส่วนใหญ่ต้องการให้มีรายการโทรทัศน์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในผังรายการต่อไป เนื่องจากเป็นรายการที่มีประโยชน์ เวลาที่ควรออกอากาศคือ 18.00 – 22.00 น. ส่วนความคิดเห็นในด้านเนื้อหารายการควรมีการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับไอที ที่ทันสมัยและทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ทุกมุมโลก ควรมีการนำเสนอเนื้อหาสาระของรายการในลักษณะเกมส์โชว์โดยผู้ชมที่บ้านสามารถร่วมสนุกเพื่อชิงรางวัลได้ ไม่เน้นวิชาการมากเกินไป ไม่มีโฆษณาชวนเชื่อมากเกินไป

⁹ชัชศรีณย์ เตชะวิเชียร, “การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการ Mega Clever ฉลาดสุดสุด ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี,” (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. บทคัดย่อ.

¹⁰สุจิตรา พันธวงษ์, “พฤติกรรมการเปิดรับและความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อรายการโทรทัศน์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ,” (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. บทคัดย่อ.

ถ่ายทอดเนื้อหาสาระอย่างละเอียดและเจาะลึกลงไปเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งและจบลงในแต่ละครั้งที่มีการนำเสนอ ควรมีการตอบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับไอทีโดยผ่านทางโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต รูปแบบรายการควรสั้น กระชับและจบในตอน นำเสนอรูปแบบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ ใ้ใจ สนุกสนาน ไม่เครียด และจูงใจในการชม ให้สาระและความบันเทิงแก่ผู้ชม

อรวิภา จินตนาวัน¹¹ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กตามมาตรการการใช้สื่อของรัฐ เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว” พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ โดยเปิดรับชมทุกวัน ในช่วงเวลาหัวค่ำ (18.01 – 20.30 น.) ของวันจันทร์ – ศุกร์ และเวลา 18.01 – 22.00 น. ในวันเสาร์ – อาทิตย์

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ และความคิดเห็นของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อ รายการ IE Metropolis รายการ iT eleven และรายการ Beyond tomorrow” มองว่าผู้ชมเป็นผู้รับสารที่มีการเลือกใช้สื่อเพื่อสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเอง ไม่ว่าจะป็นในด้านของการได้รับสาระความรู้ หรือความบันเทิงจากการชมรายการ ทั้งนี้พฤติกรรมการเปิดรับสารของประชาชน ก็มีปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ปัจจัยในด้านเวลาและปัจจัยทางจิตวิทยา ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดพฤติกรรมกรรมการ และความคิดเห็นจากการเปิดรับชมรายการ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นมาเป็นกรอบในการศึกษาในครั้งนี้ โดยจะทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับและความคิดเห็นของเยาวชน จากการเปิดรับชมรายการ IE Metropolis รายการ iT Eleven และรายการ Beyond Tomorrow ทั้ง 3 รายการ รวมทั้งอภิปรายผลการศึกษาที่จะได้รับในครั้งนี้ด้วย

¹¹อรวิภา จินตนาวัน, “การศึกษาการเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กตามมาตรการการใช้สื่อของรัฐ เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น. บทคัดย่อ.